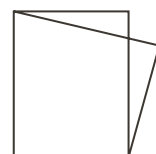

Torben Spanget Christensen, Nikolaj Elf, Peter Hobel, Ane Qvortrup og Solveig Troelsen (red.): Didaktik i udvikling

Klim, 2018, 384 sider

Anmeldt af Anne Bock, adjunkt, Læreruddannelsen i Aarhus, vidensmedarbejder Æstetik & Pædagogik, VIA University College

Antologien *Didaktik i udvikling* udspringer fra det stærke og aktive miljø omkring didaktik, ikke mindst skrivedidaktik, på Syddansk Universitet. Som sådan er den en naturlig forlængelse af det store arbejde med skrivedidaktik, som blandt andet professor Ellen Krogh står for. Visionen med udgivelsen er at starte en samtale mellem forskellige tilgange til didaktik og således stå for det, de i forordet kalder en kritisk kommunikativ didaktik. Overordnet har bogen fire dele. Første del er helliget indholdsdimensionen i didaktik, anden del didaktikkens former, tredje del tematiserer didaktisk organisering, mens fjerde del omhandler normativitet i didaktik. Antologien slutter med et læsedrama, der ironiserer over forskningsmiljøet, repræsenteret ved professor Kvant og stipendiat Kval. Mere herom senere. Skrivedidaktikken er den røde tråd gennem antologien og er det, der binder bogen sammen og gør den relevant for alle med interesse for skole og uddannelsesspørgsmål. Undervejs er der relevante

afstikkere til arbejdet med blandt andet mundtlighed, test og multimodale tekster, men det er skrivedidaktikken, der virkelig tages under behandling og giver krop til de mange teoretiske betragtninger over didaktik. Det fremgår af bagsiden, at artiklerne er fagfællebedømt og relevante for både praktikere og forskere. Selv fandt jeg interesse for bogen i forbindelse med en undersøgelse af skrivedidaktikkens dannelsesmæssige potentiale i folkeskolens ældste klasser.

En af bogens mange styrker er, at den giver overblik over og indsigt i den eksisterende forskning på området. Det er også tilfældet i bogens første artikel, hvor Ane Qvortrup undersøger "Dialogen mellem almindidaktik og fagdidaktik" dels retrospektivt, dels aktuelt. Hun anfører to hovedpointer: det brugbare i at tænke de fagdidaktiske og almindidaktiske tilgange som komplementære størrelser og nødvendigheden af og potentialet i at anskue de didaktiske tilgange eklektisk. Qvortrup trækker pri-

mært på forskning fra Sigmund Ongstad og Ellen Krogh. Hun tegner et historisk rids af relationen mellem fagdidaktik og almindidaktik. I forlængelse heraf argumenterer hun for, at det i kraft af den "globale udligning ift. opfattelsen af, hvad uddannelse er og bør være om", er givende at forstå almen didaktik, fagdidaktik og "områdedidaktik" som ligeværdige, ikke hierarkisk forbundne størrelser for at kunne gentænke fag og uddannelse. Forfatteren opstiller en brugbar model, der illustrerer, hvordan relationen mellem de tre didaktikforståelser kan indgå komplementært i teori og praksis. Med den didaktiske handling i centrum udfoldes didaktikkens relationer til såvel samfund og dannelse, faget og undervisningen.

Begrebet eklekticisme bruges ofte nedsettende om den ureflekterede tilgang til forskning. Her udfolder forfatteren "god" eklekticisme som en måde at "fastholde opmærksomheden på den didaktiske utilstrækkelighed og usikkerhed. Altså en mulighed for at ikke følge et bestemt normativt syn, men vedblivende stille spørgsmål hertil". Her ligger for mig at se en nødvendig opmærksomhed på, at ingen didaktiske perspektiver i sig selv kan rumme den kompleksitet, som den faktiske undervisning indeholder.

Sigmund Ongstad er i kapitel 2 ambitiøs i sin bestræbelse på at formidle fagdidaktikkens historiske udvikling og aktuelle dilemmaer. Indledningsvist undersøges ordene fag og didaktik etymologisk, og herfra udfoldes en flerhed af fagdidaktikker. Blandt andet belyses begrebet literacy; et begreb, der har fået en overvældende autoritet i såvel forskning som uddannelse, og som sådan behøver en grundig belysning og perspektivering.

Det er desuden en interessant pointe, at nyere didaktisk forskning tilsyneladende har en problematisk relation til fagdidaktisk praksis. I kraft af at fagdidaktisk forskning bevæger sig fra det præskriptive til det deskriptive, fra *bør* til *er*, bliver resultaterne af forskningen mindre rettet mod praksis og har i højere grad funktion som kommunikation mellem forskere. Ongstad peger her på, at forskningsformidling betragtes som kommunikation *bør* udvikles, så man kan styrke sammenhængen mellem fagdidaktisk forskning og fagdidaktisk praksis. Kapitlet er i sig selv et eksempel på, at forskere formidler til andre forskere. Særdeles indsigtfuldt og velunderbygget og med vigtige refleksioner til dem, der betragter fagdidaktisk praksis. Måske mindre relevant og tilgængeligt for dem, der står for den didaktiske handling i praksis.

Bogens tredje kapitel var anledningen til, at jeg fik fat i udgivelsen. Det giver en velkommen optik på udfordringerne i et til stadighed mere skriftbaseret samfund, som var brugbar til mit eget projekt, hvor jeg undersøger relationen mellem skrivedidaktik og dannelse i folkeskolens ældste klasser. I dette kapitel finder man et overblik over nordisk skriveforskning. Jon Smidt giver her et rids over de spændinger og tendenser, der har domineret skriveforskning i Norden fra 70'erne til i dag. Mange af de følgende artikler får mening i lyset af denne. Til at indfange forskningsmæssige tendenser og bevægelser over tid bruger han to aktuelle skriveforskningsprojekter: Faglighed og skriftlighed fra Syddansk Universitet og det norske Normprosjektet, som er et nationalt projekt knyttet til NTNU i Trondheim. Smidt tegner en linje fra en interesse for tekstlingvistik og anvendt sprogvidenskab, udtrykt

i NORDTEXT og NORDSKRIV, til det aktuelle Normprosjektet, der blandt andet arbejder med at udvikle normer for, hvad man kan forvente af elevernes skrivepraksis i grundskolen og herefter udvikle en skrivepædagogisk praksis og bedømmelsespraksis for lærerne. For Faglighed og skriftlighed peges der derimod på inspiration fra en interesse for elevskriveren, der blandt andet ses i 80'ernes interesse for procesorienteret skrivning. Hvor det første fokuserer på skriveudvikling, fokuserer det andet på skriverudvikling, og det er beskrivelsen af disse retninger og særligt samspillet mellem dem, der gør Smidts artikel så værdifuld. Hvor Ongstads artikel beskrev forskningens interessefeltets rejse fra *bør* til *er*, peger Smidt her på projekter, der både interesserer sig for at forstå og beskrive og forny og forbedre.

Bogens anden del bærer titlen Didaktikkens former. Her går forfatterne tættere på selve undervisningen og retter blikket mod kreativitet i elevernes skrivning af fremmedsprogede tekster, mundtlighed i undervisningen og arbejdet med multimodale tekster i skolen. Derudover rummer denne del Anke Piekuts meget informative og spændende artikel om narrativ læring. Alle fire artikler rammer områder af stor relevans for underviseren. Hvor første del øjensynligt kommunikerer fra forsker til forskere og eventuelt studerende, ser jeg stort potentiale for både den enkelte underviser og for forskere og studerende i denne del.

Mundtlighedens fagdidaktik har øget og tiltrængt bevågenhed i disse år både på læreruddannelserne og i folkeskolen, og til det er der inspiration at hente i Tina Høeghs artikel. Først giver hun et overblik over mundtlighedsforskningen.

Her præsenteres både forskning inden for andetsprogs-pædagogik, klasse-rumsdialog og decideret undervisning i mundtlighed, dog uden at det didaktiske potentiale bliver rigtig nærværende. Derefter giver hun det, hun kalder et vertikalt nedslag i fagdidaktikkens mundtlighed. Det er nok især i dette afsnit, hvor mundtlighedens potentiale til at undersøge virkeligheden inden for en faglig kontekst behandles, der er artiklens styrke. Elevernes kommunikative strategier kommer i fokus sammen med de processer, der forekommer i faget. Som underviser i læreruddannelsens danskfag savner jeg at komme endnu tættere på viden om undervisning i mundtlighed. Mads Haugsteds bidrag hertil nævnes, men det foldes ikke yderligere ud. Inspiration hertil må hentes andetsteds, blandt andet i andre af Tina Høeghs publikationer.

Artiklen om narrativ læring tilbyder en lidt anden vinkel på didaktikken end de foregående. Anke Piekut fokuserer på narrative drejning, hvor narrativitet ikke kun handler om at kigge på tekster, men i lige så høj grad om at forstå sig selv og verden gennem de fortællinger, vi skaber. Hun delagtiggør læseren i det didaktiske potentiale i narrativitetstænkningen, samtidig med at hun ikke undlader at beskrive de dilemmaer, der ligger i en narrativ læringstænkning. Det er absolut glædeligt, at den narrative læringstænkning bliver aktualiseret.

Endelig skal blot nævnes Jeppe Bundsgaards artikel fra bogens tredje del om test og måling i fagene. Der er vist ikke

tvivl om, at det er nødvendigt at kigge kritisk på netop tests og måling, idet de " sandsynligvis i høj grad styrer, hvad der undervises i." Samtidig er situationen ifølge Bundsgaards egen undersøgelse sådan, at de færreste lærere har tilstrækkelig indsigt i, hvad testene egentlig måler og på den baggrund kan tage uhensigtsmæssige beslutninger. Det er næsten uhyggelig læsning, samtidig med at kompleksiteten i forståelsen af tests kan være så overvældende, at man ikke orker at dykke ned i formler og usikkerhedsberegninger. Bundsgaard konkluderer sympatisk, at ikke alt kan og skal testes og opfordrer til, at didaktikere på alle uddannelsesniveauer sætter sig ind i og indgår i arbejdet med at udvikle meningsfulde tests. Den aktuelle debat om anvendeligheden af nationale tests gør blot artiklen endnu mere relevant.

Bogen slutter med et såkaldt læsedrama – en lidt kunstig opsat samtale mellem den kvalitative og kvantitative tilgang til forskning, personificeret i skikkelserne Kvant og Kval, som henholdsvis professor og stipendiat. Forfatterne har moret sig med at udtænke professoren med fjällräv og apoteksbriller og et personligt, dog overfladisk kendskab til Fairclough, der nyder at overvælde den nystartede ph.d.-stipendiat med forskningsmæssige krav. To stemmer fra reviewere kommenterer kritisk læsedramaet, og man er tilbøjelig til at give dem ret. Hvorfor skal vi lære professoren og stipendiaten og deres interne magtforhold at kende? Ikke at det er uinteressant at sætte fokus på polarisering mellem kvalitativ og kvantitativ forskning eller at bruge

performative veje i forskningsformidling, men her forekommer det en smule klichebefængt. I lyset af antologiens seriøsitet og kvalitet kan det dog hurtigt tilgives.

Jeg fik bogen i hænderne i forbindelse med det igangværende projekt Skrive-dannelse, hvor jeg retter blikket mod skrivedidaktikkens potentiale i relation til dannelse i folkeskolens ældste klasser (dannelse til skrivning, skrive sig til dannelse, hvilken dannelse, hvordan, hvad, hvorfor, hvem). Til det anliggende er antologien en gave, idet den tilbyder både overblik over det skrivedidaktiske landskab i Norden, indsigt i forfatterens refleksioner herover og hermed en nuancering af, hvad skrivedidaktik kan, gør og udspringer af. I den sammenhæng er især Jon Smidts artikel om skrivedidaktisk forskning i Norden og Anke Piekuts formidling af begrebet narrativitet i didaktik særdeles inspirerende. Netop den narrative tænkning og de narrative skriveopgaver kan vise sig at have betydning i en dannelsesmæssig kontekst.

At bogen henvender sig til både forskere, studerende og praktikere, som bagsiden fortæller, er jeg til gengæld ikke sikker på. Den understreger i sig selv Ongstads opfordring til, at forskningsformidling får opmærksomhed. Med sine talrige referencer, den sporadiske berøring med den oplevede undervisning og grad af informationstæthed kræver den en fordybelse og en rettedhed mod forskningen, som der ofte ikke vil være plads til i en udøvende didaktikers virke.